

"Sevginin varlığı

Ölümün bir kayıp ve yıkım olduğunu, acına ise zor katlanabileceğimi düşünmüştüm. Oysa şimdi öğrenmeye başladık ki senin hayatın bana bir hediye ve büyümeye devam eden bir aşkı. Ölümün gerçeği, sevginin varlığını yok etmişti ama tek başına ölüm, verilmiş olan birşeyi yıkamazdı. Şimdi ise ölümünün ve gidişinin yerine, senin hayatına yeniden bakmayı öğreniyorum."

Marjori Pizer

Organ Bağışı ve Transplantasyon

Dünyada ve ülkemizde organ yetmezliğine bağlı olarak yüzbinlerce insan zamanında nakil şansına ulaşamadığı için kaybedilmektedir.

Organ nakli, canlı vericiden ve kadavradan yapılabilir. En çok yapılan solid organ nakli olan böbrek naklinde; canlıdan nakil oranı %80 iken, kadavradan nakil oranı ise %20'dir. Dünyada ise bu oran tam ters olup, canlıdan nakil oranı %20 iken, kadavradan nakil oranı ise %80'dir. Oranların böbrek nakline göre verilmesinin nedeni, karaciğer bekleyen hastaların canlı vericiden organ nakli şansının çok küçük, akciğer-kalp bekleyenlerde ise bu şansın hiç olmamasıdır. Bu hastalar, kadavradan organ bağışı olmaz ise bekleme listesine alınmalarını takip eden

kısa bir süre içinde kaybedilmektedir.

Organ Bağışı Nedir?

"Kişi hayatta iken, serbest iradesi ile tıbben yaşamı sona erdikten sonra, doku ve organlarının başka hastaların tedavisi için kullanılmasına izin vermesidir." Fakat beyin ölümü geliştikten sonra, kişinin önceden beyanı olsa dahi, birinci derecede yakınlarının izni mutlaka bir tanık önünde alınmaktadır. İzin belgesi nakil koordinatörü, izin veren yakını ve tanık tarafından imzalanmaktadır.

Fiziksel Beyin Ölümü - Yasal Beyin Ölümü

Beynin tüm fonksiyonlarının (beyin sapını da içerecek şekilde) geri dönüşümsüz olarak durmasıdır ve tıbben ölümdür."

Ülkemizde ise 1979 yılında yayınlanan 2238 sayılı Transplantasyon Kanununda Tıbbi

Ölümün varlığı ve tespiti tanımlanmıştır. Burada tıbbi ölüm hali; bilimin ülke düzeyindeki kuralları ve yöntemleri uygulamak sureti ile biri kardiyolog, biri nörolog, biri beyin cerrahı ve biri de anesteziyoloji ve reanimasyon uzmanından oluşan dört kişilik hekimler kurulunca oy birliği ile saptanır denilmektedir. O zaman için çağının oldukça ilerisinde olan bu kanunda beyin ölümünün tanımı yapılmadığından 20 Ağustos 1993 gün ve 21674 sayılı ile resmi gazetede yayınlanan “Organ Nakil Merkezleri Yönetmeliği”ne Ek-1 ilave edilmiş ve beyin ölümü kriterleri maddeler halinde sıralanmıştır.

Organ nakil koordinatörü kimdir?

Azrail’in sağ kolu değildir. Bir arkadaşımızın dediği gibi Melek de değildir. Organ bağışığı ve transplantasyon konusunda özel eğitim almış,

hastanelerde transplantasyon ekibi ile çalışan kişileriz. Beyin ölümü tanısı almış ve imzalanmış vakaların birinci derecedeki yakınları ile konuşarak organları isteyen, bağışığın gerçekleşmesi durumunda cerrahi ekipleri haberdar eden, organ paylaşımında bölge ve ulusal koordinasyon merkezi ile olan ilişkileri yürüten, hastane personeli ve toplumun eğitimini planlayarak uygulayan kişidir.

Organ nakli için kadavra bulabilmek (yanlış inanışlar ve bilgiler nedeniyle) bir sorun iken, diğeri önemli bir sorun da kadavradan elde edilen organların en uygun alıcıya nakledilmesidir. Bu sorun organ paylaşımını ve organ uyumlandırılmasını gerekli kılmaktadır. Türkiye’de organizasyon 01.06.2000 tarih ve 24066 sayılı resmi gazetede yayınlanan “Organ ve Doku Nakli Hizmetleri Yönetmeliği” ve Ocak 2001’de

yayınlanan “Ulusal Organ ve Doku Nakli Koordinasyon Sistemi Yönergesi”ne göre yapılmaktadır. Madde 14- Sistemin amacı, organ nakillerinde kullanılacak kadavra organ kaynağına işlerlik kazandırmak, kadavradan organ sayısını arttırmak, bilimsel kurallara ve tıbbi etik anlayışına uygun organ paylaşımını sağlamaktır.

Ülkemizde Koordinasyon:

- * Hastane Organ Nakil Koordinatör
- * Bölge Koordinasyon Merkezi
- * Ulusal Koordinasyon Merkezi

Kadavradan donör (organ vericisi) sağlamada sıkıntılar devam etmektedir. Kadavradan organ alınabilmesi için “Beyin Ölümü” olarak adlandırılan özel durumun oluşması gereklidir. Bunun için:

- * Yoğun bakım ünitesi olan hastanelerde ilgili birimlerin konuya duyarlılığı ile beyin ölümü tanısı konma oranı arttırılmalı.
- * Toplum organ bağıışı ve beyin ölümü tanımları konusunda bilinçlendirilip eğitilmelidir.

Ülkemizde Organ Bağıışı ve Transplantasyon Tarihçesine Kısa Bir Bakış:

Organ ve doku nakli, bir ülkenin gelişmişlik düzeyini gösteren en önemli ölçütlerden biridir. Kronik böbrek yetmezliği, karaciğer, kalp, akciğer, pankreas gibi solid organların transplantasyon dışında fazla bir tedavi şanslarının olmayışı organ bağıışı ve organ nakli konularının güncelliğini korumuştur.

Türkiye’de solid organ nakli ilk kez 1969’da başarısızlıkla sonlanan iki kalp nakli ile başlamıştır. 1970’lerin başında Dr. Haberal ve ekibi tarafından karaciğer nakli ile ilgili deneysel çalışmalar başlamış ve aynı ekip tarafından 3 Kasım 1975 tarihinde anneden oğula ilk böbrek nakli gerçekleştirilmiştir. Aynı ekip 10 Ekim 1978’de Eurotransplant aracılığı ile bulunan böbrek ile ilk kadavra böbrek naklini gerçekleştirmiştir. O dönemlerde ülkemizde organ nakli ile ilgili yasal bir düzenlemenin ve koordinasyon

sisteminin olmaması nedeniyle organlar birinci derecede canlı donörlerden temin ediliyordu. Günümüzde yasal düzenlemeler sonucunda “kalbi atan kadavra” diye adlandırılan beyin ölümü gelişmiş kadavralardan organ bağıışı giderek artmakta ve bunun için çalışmalar sürdürülmektedir. Bu arada ülkemizde birçok merkezde, iyi yetişmiş değerli hekimler organ transplantasyonunu başarı ile sürdürmekte ve yüz güldürücü sonuçlar almaktadırlar. Bunu en güzel örneklerinden biri de **“Benim adım Semra ama kalbimin adı Mustafa”** diyen bir genç kızımızdır. Başarılı organ nakilleri sonrasında kişiler normal yaşamlarına dönmekte ve işlerini başarı ile sürdürmektedirler.

Yine başarılı organ nakillerini takiben sonlanan hemodiyaliz ile yine yaşamın devamlılığını sağlamak için kullanılan diğer pahalı yöntemler ve ilaçların kesilmesi ile maliyet etkin sonuçlar alınmaktadır.

Türkiye Cumhuriyeti Diyanet İşleri Başkanlığı, Din İşleri Yüksek Kurulu'nun 3.3.1980 tarihinde 396 sayılı kararı ile organ naklinin uygun olduğunu bildirmiştir. Bu karara göre organ nakli için şu şartlara uyulması gerekmektedir:

1. Gereklilik durumunun bulunması, yani hastanın yaşamını veya yaşamsal bir önem taşıyan organını kurtarmak için bundan başka çaresinin olmadığını, mesleki yeterliliğine ve dürüstlüğüne güvenilen bir hekim tarafından tespit edilmesi.
2. Hastalığın bu yolla tedavi edilebileceğine hekimin inanmış olması.
3. Organ ve dokusu alınan kişinin bu işlemin yapıldığı esnada ölmüş olması,
4. Toplumun huzur ve düzeninin bozulmaması bakımından organ ve dokusu alınacak kişinin sağlığında (ölmeden evvel) buna izin vermiş olması veya hayatta iken aksine bir beyanı olmamak koşulu ile yakınlarının izninin alınması.
5. Alınacak organ ve doku karşılığında hiçbir şekilde ücret alınmaması.

Organ Bağışısı il ilgili yanlışlar ve doğrular:

YANLIŞLAR:

1. Katıldığı parti sonrasında buz dolu bir küvette uyanan gencin öyküsü.
2. Zengin ve ünlüler bekleme listesinin de önündedir.
3. Kaza geçirdiğimde doktorlar organ bağışısında bulunduğumu bilirse beni kurtarmayabilirler.
4. Dinim organ bağışısını onaylamaz.
5. Bağışladığım organ nedeniyle aileme maddi yük olmak istemem.
6. Bağış sonrası, alıcılar tarafından kimliğimin öğrenilmesi halinde, aileme temas kurulursa ailemin üzülmelerini istemem.
7. Bazı hastalıklarım var. Sanırım organlarım başkalarının işine yaramaz.
8. Bağışta bulunmak için yaşıım uygun değil.
9. Sadece gözlerimi bağışlamış olsam bile, tüm organlarımı alıyorlarmış.
10. Bağış sonrasında vücuduma kötü mü davranılacak?

DOĐRULAR:

1. Bu sadece bir Öykü'dür. Herhangi bir gerçek döküman yoktur.
2. Doku tiplmesi, uygunluğu ve ulusal koordinasyon sistemi bu kavramları bilmez.
3. Tedavi eden hekimler ile transplantasyon ekibi ayrıdır. İşimiz öncelikle yaşamı devam ettirmektir.
4. Tüm dinler organ bağışısını desteklemektedir.
5. Bağış yapıldıktan sonraki masraflar donör ailesine yansıtılmaz.
6. Vericiye ait bilgiler nakli koordinatörlerinde gizlidir, verici ailesine isim bildirmeden kullanılan organlarla ilgili bilgi verilir.
7. Ölüm gerçekleşince organlarla ilgili kararı uzman hekimler verir.
8. Organ bağışısında yaş sınırı kalkmıştır.
9. Hangi organların bağışlanacağı kararı kişiye aittir. Nakil koordinatörü bunun takipçisidir.
10. Organlar cerrahi yolla alınmakta, sadece operasyona ait bir iz kalmaktadır. Vücudun şekline ve dış bütünlüğüne zarar verilmez.

Ecz. Bilge Kaçar

Ecz. Dilek Ünlü